

การป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน

สมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี ๒๕๖๒

ได้พิจารณารายงานเรื่อง การป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน

ตระหนัก ว่าประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังคงดำเนินต่อไปในอนาคตด้วยอัตราที่รวดเร็ว โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ หรือในอีก ๒ ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged society) เมื่อประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๗๔ ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged society) ซึ่งหมายถึงมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ขึ้นไป

ห่วงใย ว่าผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยที่มีความเสื่อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สุขภาพที่เสื่อมถอย ช่วยเหลือตัวเองได้ลดลง ต้องพึ่งพาผู้อื่นในเกือบทุกด้านในช่วงท้ายของชีวิต ขณะเดียวกันโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อขนาด โครงสร้าง ความสัมพันธ์ และระบบการเกื้อหนุนกัน ในครัวเรือนและชุมชน โดยครอบครัวมีขนาดเล็กลง ครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง ค่านิยมและพฤติกรรมเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คนในชุมชนพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง จึงคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตน่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง และพบปัญหาผู้สูงอายุถูกละเมิดสิทธิด้านทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น

กังวล ว่าแม้ไม่ใช่ผู้สูงอายุทุกคนที่ต้องการการคุ้มครองสิทธิและต้องการความช่วยเหลือในระดับที่ต่างกันตามเศรษฐฐานะ แต่ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงและมีความเปราะบางในการเกิดความรุนแรงในครอบครัว แม้ว่าคนในครอบครัวจะเป็นบุคคลใกล้ชิดแต่กลับมีส่วนในการเป็นผู้กระทำความรุนแรงหรือละเมิดสิทธิผู้สูงอายุ มีการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์เดิมระหว่างผู้สูงอายุกับผู้ดูแลเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการที่จะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและหากไม่มีมาตรการ หรือกลไกใดๆ ให้ความคุ้มครองผู้สูงอายุ ในอนาคตผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดสิทธิอาจมีจำนวนมากขึ้นเป็นทวีคูณ และส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนประเทศไทย

เชื่อมั่น ว่าระบบการคุ้มครองสามารถช่วยปกป้องผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงจะถูกละเมิดสิทธิได้ในทุกด้าน และการมีระบบที่ดีจะช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ไม่สามารถตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และไม่มีญาติช่วยเหลือได้ และลดความเสี่ยงหรือให้ความช่วยเหลือก่อนที่จะเกิดปัญหาที่รุนแรงขึ้น

1 ซึ่งรวมถึงเป็นการที่จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมในการจะเป็นสังคมสูงอายุที่แท้จริง โดยการมีส่วนร่วม
2 จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ได้แก่ กระทรวง
3 ยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม
4 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
5 ในการทำหน้าที่เป็นกลไกหลักที่สำคัญผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นจริงต่อไป

6

7 **จึงมีมติ ดังต่อไปนี้**

8 ๑. ขอให้ **คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)** กำหนดแนวทางการดำเนินงานการคุ้มครอง
9 สิทธิและเสรีภาพ ตามระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ และกำกับ ติดตามประเมินผล
10 การดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน

11 ๒. ขอให้ **กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** โดย **กรมกิจการผู้สูงอายุ**
12 ดำเนินการดังต่อไปนี้

13 ๒.๑ ดำเนินการร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และหน่วยงาน
14 ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำสถิติรายปีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินที่เป็นสถานการณ์
15 ปัจจุบัน

16 ๒.๒ ประสาน สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการ
17 สังคมผู้สูงอายุ (ศพส.) และศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) พิจารณาพื้นที่
18 ทดลองนำร่อง ๑๒ แห่ง เพื่อดำเนินการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการขับเคลื่อน
19 และการสร้างการรับรู้ในเรื่องการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินสู่ชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วม
20 กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

21 ๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุนให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในการ
22 เฝ้าระวังการป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินในชุมชน

23 ๓. ขอให้ **กระทรวงมหาดไทย** ดำเนินการดังต่อไปนี้

24 ๓.๑ ขอให้ **กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น** ปรับปรุง แก้ไขระเบียบในพระราชบัญญัติ
25 กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ให้เอื้อต่อ
26 การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุในพื้นที่
27 รับผิดชอบ รวมทั้งการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินการ

28 ๓.๒ ขอให้ **กรมที่ดิน** และ/หรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการที่ดิน มีการตรวจสอบ
29 ข้อมูลอย่างละเอียดในกระบวนการดำเนินงานออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน บริการจดทะเบียนสิทธิ

1 และนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์ของผู้สูงอายุที่บุคคลอื่นเข้าไปเกี่ยวข้องและได้รับ
2 ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของผู้สูงอายุ เช่น มีการรับรองจากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลในพื้นที่

3 ๓.๓ หน่วยงานระดับท้องถิ่น และระดับท้องที่ เป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการกลไก
4 การเฝ้าระวังผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดสิทธิด้านทรัพย์สินที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ร่วมกับหน่วยงาน
5 ที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.)

6 ๔. ขอให้ **กระทรวงยุติธรรม** ดำเนินการดังต่อไปนี้

7 ๔.๑ จัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่ถูกละเมิดสิทธิด้านทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ
8 ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไข
9 เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ อย่างเป็นระบบในทุกระดับพื้นที่

10 ๔.๒ ให้ความรู้เรื่อง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๓๑ และมาตรา ๕๓๕
11 (กฎหมาย “ประพฤติเนรคุณ”) กรณีที่ผู้สูงอายุมีการโอนทรัพย์สินให้กับลูกหลานหรือบุคคลอื่น
12 แต่ลูกหลานหรือบุคคลนั้นไม่ดูแล ส่งเสีย เลี้ยงดูผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุสามารถเรียกคืนทรัพย์สินได้
13 โดยผ่านกลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.)

14 ๕. ขอให้ **กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ** และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริม
15 ให้คนรุ่นใหม่ตระหนักและเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสร้างประโยชน์
16 ให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม

17 ๖. ขอให้ **กระทรวงสาธารณสุข** ดำเนินการดังต่อไปนี้

18 ๖.๑ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมเรื่องความรู้และการเตรียมความพร้อม
19 เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจัดการ ดูแลตนเองและคนในชุมชน ในการป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
20 ด้านทรัพย์สิน

21 ๖.๒ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
22 และเครือข่ายในชุมชน เพื่อเป็นกลไกในการประสานงานในกรณีที่มีผู้สูงอายุในชุมชนถูกละเมิดสิทธิ
23 ด้านทรัพย์สิน

24 ๗. ขอให้ **สำนักงานอัยการสูงสุด** สนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
25 กับการละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน และให้คำปรึกษาด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง ตลอดจน
26 ให้ความช่วยเหลือด้านคดีความ กรณีผู้สูงอายุถูกละเมิดสิทธิด้านทรัพย์สิน

27 ๘. ขอให้ **สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม**
28 **แห่งชาติ (กสทช.)** สนับสนุน ส่งเสริมความรู้เรื่อง การละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน พัฒนาระบบ

- 1 การให้บริการสายด่วน ตลอดจนจัดทำระบบการแจ้งเตือนภัย การละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สินด้วย
- 2 รูปแบบต่างๆ เช่น การแจ้งเตือนภัยผ่านข้อความ (SMS) สื่อสังคมออนไลน์ วิทยุกระจายเสียง
- 3 และโทรทัศน์
- 4 ๙. ขอให้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เสริมสร้างการรับรู้
- 5 เรื่อง การละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น
- 6 ในการป้องกันและคุ้มครองสิทธิได้
- 7 ๑๐. ขอให้ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย เช่น สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- 8 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- 9 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา วิจัยประเด็นเรื่องการถูกละเมิดสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน
- 10 ๑๑. ขอให้ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด องค์การศาสนา โรงเรียน
- 11 สถานศึกษา สนับสนุน ส่งเสริมคุณธรรมและปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่คนรุ่นใหม่ ให้ความรู้ มีค่านิยม
- 12 เอื้ออาทร เห็นคุณค่า และแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ
- 13 ๑๒. ขอให้ ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และเครือข่าย ส่งเสริมการจัดกิจกรรม
- 14 เพื่อสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ ให้มีความรู้ในเรื่องการป้องกันและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุด้านทรัพย์สิน